

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 24 november – 12:00 uur d.d. 25 november

5.1.2e

Directie Communicatie. Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders die zijn besmet met het coronavirus 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders OMT-leden 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Onderwijssector De Landelijke Huisartsen Vereniging

Samenvatting

- De 'Forum voor Democratie-soap' neemt ook afgelopen dag een groot deel van de aandacht van pers en publiek in beslag. En ook de presentatie van de kandidaten voor het kabinet van Joe Biden, verdrukt enigszins het coronanieuws. En dat is opvallend: er gebeurde namelijk veel! RTL lekt uit het OMT-advies; media duiken op de duiding van de besmettingscijfers door minister De Jonge en marge van het Vragenuurtje; en verschillende positieve verhalen uit het buitenland over 'kerstbubbel', de uitrol van vaccins en de routekaart naar verdere versoepelingen in Frankrijk.
- In het zicht van een half miljoen positief geteste Nederlanders (gisteren stond de teller op 494.000) zien media de plannen voor een versoepeling van de maatregelen met Kerst en Oud & Nieuw als sneeuw voor de zon verdwijnen. Headlines als: 'Slot blijft op coronamaatregelen' (AD); 'Versoepeling lockdown tijdens kerst verder uit beeld' (Trouw); en 'Huidige regels mogelijk tot half januari' (NRC) komen voorbij.
- Duiding van de 'harde' cijfers staat centraal in de berichtgeving. Vooral de stijging van het aantal besmettingen onder jongeren (13-17 jaar) is onderwerp van gesprek, alsook het bron- en contactonderzoek waaruit steeds vaker blijkt dat scholen en de kinderopvang de bron van een besmettingshaard zijn. Volgens media dan ook 'niet gek' dat het OMT gaat onderzoeken of de Kerstvakantie niet verlengd zou moeten worden, en dat epidemioloog Patricia Bruijning eerder pleitte voor aanvullende maatregelen op scholen die te maken hebben met een besmetting.
- Maar experts (ook binnen het OMT) zijn het niet eens over de rol van scholieren in de algehele stagnatie van de besmettingscijfers. Ook zijn ze niet eensgezind over de optie de Kerstvakantie met een week te verlengen. Kinderarts en OMT-lid Károly Illy zegt bij Op1 dat de mate waarin de herfstvakantie een rol speelt "niet nul is, maar wel beperkt". Hij snapt de zorgen die worden geuit, maar het gaat volgens hem ook om de beeldvorming. Hij vindt niet dat er op deze manier met kinderen kan worden omgegaan; zomaar opeens een week extra vakantie. Dan worden kinderen als 'instrument' gebruikt om ouders thuis te laten zitten. "Die ouders moeten hun verantwoordelijkheid nemen."
- Daarnaast weer wat meer aandacht voor ouderen. EditieNL onderzocht de mate waarin Nederlanders ouderen willen uitnodigen voor Kerst. Een kwart geeft aan dat gewoon te gaan doen. Hoogleraar ouderengeneeskunde en OMT-lid Cees Hertogh vindt dit onverstandig. 50PLUS-lijsttrekker Liane den Haan roept op alternatieven te bedenken, zoals beeldbellen, afspreken in de tuin met een vuurkorf, of in estafettes afspreken per familie.
- Dezelfde Cees Hertogh evalueert samen met hoogleraar Bianca Buurman bij NOS in hoeverre er wat terecht is gekomen van hun eerdere adviezen over de verpleeghuizen. Voor een deel is de 'ellende' uit de eerste golf voorkomen, o.a. door meer beschermingsmiddelen en testen. Tegelijkertijd zijn verpleeghuizen weer oververtegenwoordigd in de sterftecijfers. Er gaat volgens Hertogh nog veel mis met het gebruik van mondkapjes (door personeel en bezoekers) en het testbeleid (zo worden ouderen met dementie niet altijd getest, omdat ze zich hier erg tegen verzetten).

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Voor het eerst sinds 4 oktober zijn in een etmaal minder dan 4.000 nieuwe coronagevallen geregistreerd. Sinds het begin van de uitbraak zijn bijna 494.000 Nederlanders positief getest. Dat aantal komt in de loop van deze week boven de half miljoen uit.
- Het aantal sterfgevallen steeg afgelopen etmaal met 90, tegenover 54 op maandag. Het aantal sterfgevallen kwam dinsdag boven de 9.000 uit.
- Het LCPS meldt dat er nu 1.925 coronapatiënten in het ziekenhuis liggen (gisteren: 1.968), van wie 526 op de IC (gisteren: 536). 223 nieuwe coronapatiënten zijn opgenomen op de verpleegafdelingen in het ziekenhuis (gisteren: 151). Op de IC's zijn 32 nieuwe patiënten opgenomen; bijna allemaal doorgestroomd vanaf de verpleegafdelingen (gisteren: 23).

Identiteiten

- Het aantal coronagevallen onder kinderen neemt toe. Vooral onder 13- tot 17-jarigen stijgt het aantal besmettingen, maar ook onder kinderen tot 12 jaar is een groei van het aantal besmettingen te zien. Onder volwassenen in elke groep daalt het aantal gevallen juist. Op elke 100.000 kinderen van 13 tot 17 jaar oud zijn vorige week zo'n 370 coronagevallen vastgesteld. De week ervoor lag dat op 288 per 100.000 en nog een week eerder op 286.
- Het aantal positief geteste zorgmedewerkers is opgelopen tot 62.884 zorgmedewerkers, een toename van 4.460 ten opzichte van vorige week. De stijging gaat wel langzamer dan een paar weken geleden.
- NOS schrijft: 'Meer dan duizend besmettingen en honderden doden per week: verpleeghuizen worden in de tweede golf opnieuw hard getroffen'. Ongeveer 700 van de 2.500 verpleeghuislocaties hebben in de tweede golf te maken gehad of nog steeds te maken met coronabesmettingen. Ter vergelijking: in de eerste golf waren dat er ruim 800. Toen

(maart, april en mei) overleden er volgens de officiële gegevens ruim 2.800 mensen in verpleeghuizen. Tot nu toe (september, oktober en november) waren dat er 1.400 in de cijfers van het RIVM.

Oorzaken

- Van de meeste mensen is niet bekend waar ze corona oplopen. Maar onder hen bij wie dat wel bekend is, gebeurt de besmetting steeds vaker op school. Afgelopen week gaven 1.453 positief geteste mensen (8,5%) aan dat de school of de kinderopvang de "setting van besmetting" was. De week ervoor was dat bij 1.042 mensen (6,3%) en de week ervoor voor 865 mensen (4,6%). (NB: de cijfers maken geen onderscheid tussen leerling, leerkracht en kdv-medewerkers.)

Scenario's

- Volgens Nieuwsuur dreigt er opnieuw een tekort aan testmateriaal bij coronalabs. Het gaat om de wegwerpplastics die in de testmachine gebruikt worden. Terwijl Nederlandse laboratoria zouden staan te springen om de plastics, bestelt de Nederlandse overheid ze amper, suggereert Nieuwsuur. Van de plastics is zo weinig beschikbaar, dat de verwachte piek van 90.000 tests per dag in januari en februari niet gehaald kan worden, zeggen laboratoria.

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Volkskrant: 'De pandemie wil maar niet doven, wat doen we verkeerd?' De krant beschrijft vijf mogelijke verklaringen: 1) Het komt door de middelbare scholieren 2) Het komt doordat de cijfers een verkeerde indruk geven 3) Het komt door de laksheid van mensen 4) Het komt door de winter 5) Het komt door te weinig maatregelen.
- Op de corporate kanalen van VWS vraagt men zich af hoe het zit met de besmettingen op scholen.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge vraagt men om meer uitleg met betrekking tot het EMA-proces in de communicatie van VWS. Dat zou onrust wegnemen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De Europese Commissie keurt de aankoop tot 160 miljoen doses van het Moderna-vaccin. Het is het zesde vaccin waar de EU de hand op heeft gelegd, zegt voorzitter Ursula von der Leyen. Nederland is goed voor ruim 6 miljoen doses.
- De Russische gezondheidsautoriteiten stellen dat het Russische vaccin ('Sputnik V') voor 95% doeltreffend is. Rusland wil aan het begin van volgend jaar mensen massaal gaan vaccineren, op basis van vrijwilligheid.
- KLM, TUI Nederland, Transavia en Corendon zeggen een vaccinatie voorlopig nog niet te verplichten voor passagiers.
- Het LUMC wil een experimenteel coronaonderzoek beginnen met een handvol personen dat het coronavirus in minihoeveelheden toegediend krijgt. Dan wordt precies bekeken bij hoeveel virusdeeltjes mensen besmet raken en wat hun afweersysteem vervolgens doet.
- Uit onderzoek van DJV Insights in opdracht van EditieNL blijkt dat een kwart (24%) van de ondervraagden het eens is met de stelling: 'Ouderen zijn hard toe aan een gezellige kerst, dus die nodigen we gewoon uit'.
- Huisartsen uit Haaksbergen bieden hun hulp aan om Covidpatiënten thuis verder te behandelen zodat de patiënten vroegeter uit het ziekenhuis ontslagen kunnen worden. Het experiment zou het Medisch Centrum Twente en de Ziekenhuisgroep Twente kunnen helpen, omdat de Covidafdelingen in Enschede en Almelo vol liggen.
- Uit de tweede Monitor Sport en Corona, die het Mulier Instituut dinsdag naar de Tweede Kamer stuurde, blijkt dat een op de vier volwassenen die voor de coronacrisis nog regelmatig sportte, dat (substantieel) minder dan voor de crisis doet. Volgens hoofdonderzoeker Hugo van der Poel is dat een zeer onrustbarende ontwikkeling.
- Vanaf woensdag om 11.00 uur behandelt de rechtbank Den Haag het kort geding van Viruswaarheid tegen de Staat. De actiegroep eist een einde van 'de massale coronatestcampagne'; de gebruikte PCR-test is volgens de groep niet geschikt om vast te stellen of iemand geïnfecteerd is met het coronavirus.
- Het Ikazia Ziekenhuis Rotterdam werkt met de speciale software Proximie waardoor chirurgen met chirurgen in andere ziekenhuizen of in het buitenland kunnen samenwerken tijdens operaties. Door corona zijn reismogelijkheden beperkt waardoor de experts minder makkelijk operaties kunnen bijwonen in andere ziekenhuizen om hun expertise te delen.
- Het Duitse bedrijf Curevac gaat zijn coronavaccin in Nederland laten produceren. De productie van jaarlijks honderd miljoen doses is uitbesteed aan de Amsterdamse vestiging van Wacker, een Duits geneesmiddelenproductiebedrijf.

Maatregelen buitenland

- Ouderen, hun verzorgers, gevolgd door de rest van het zorgpersoneel en gehandicapten behoren tot de eerste risicogroepen die gevaccineerd zullen worden in Spanje. Afhankelijk van de beschikbaarheid zal de vaccinatie in drie fases plaatsvinden: van januari t/m maart zullen de eerste beschikbare vaccins worden toegediend aan zo'n 2,5 miljoen Spanjaarden. In de tweede fase, tot juni, worden meer risicogroepen ingeënt. In de laatste fase zullen alle risicogroepen bediend moeten kunnen worden met de vaccins van verschillende farmaceuten, denkt de regering.
- In het Verenigd Koninkrijk mogen mensen tussen 23 en 27 december een vaste 'kerstbubbel' vormen met twee andere gezinnen. Mochten die gezinnen op afstand van elkaar wonen, dan mag er in de periode gereisd worden om de bubbel te vormen. In Engeland eindigt op 2 december de lockdown en gaan de lokale regimes weer gelden. De zwaarte van die regimes wordt gebaseerd op de besmettingsgraad in een stad of regio.
- De premiers van de zestien Duitse deelstaten gaan vandaag met een soortgelijk 'bubbelvoorstel' naar een virtuele bijeenkomst met kanselier Angela Merkel. De bondslanden willen dat gezelschappen kunnen uitbreiden van vijf mensen nu naar maximaal tien personen in de periode van 23 december tot en met Nieuwjaarsdag.

- De Franse president Emmanuel Macron kondigde dinsdagavond de route voor de komende maanden aan. In drie stappen wordt de nu geldende lockdown verlicht en uiteindelijk opgeheven. Fransen krijgen vanaf 28 november meer bewegingsvrijheid in de directe omgeving en niet-essentiële winkels gaan weer open. Op 15 december wordt de lockdown grotendeels opgeheven en wordt kerk- en theaterbezoek weer mogelijk. Als alles goed blijft gaan, kunnen op 20 januari universiteiten, horeca en sportscholen weer mensen ontvangen. Met Kerst mogen er wat meer familieleden aan tafel zitten, maar grotere bijeenkomsten van diverse samenstelling blijven verboden.
- Het zorgpersoneel in Vlaanderen krijgt er tot 6% bruto loonsverhoging bij. Ook zijn de Vlaamse regering en de sociale partners maatregelen overeengekomen om de werkdruk in de zorg te verlichten met bijvoorbeeld extra personeel. Ook voor het personeel van de verpleegtehuizen stijgt het loon gemiddeld met 6%. Voor werknemers uit de gehandicaptenzorg, thuiszorg en kinderopvang gaat het om een stijging van gemiddeld 4,5%. In totaal krijgt de zorgsector in Vlaanderen tussen 2021 en 2025 jaarlijks een injectie van 1,1 miljard euro.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Volgens Robin Peeters (internist in het Erasmus MC en voorzitter van de Nederlandse Internisten Vereniging) is de breed gedeelde indruk bij artsen -en zeker ook onder internisten- dat een deel van de reguliere patiënten zieker dan gebruikelijk het ziekenhuis in komt. Een gevolg daarvan is dat ze zwaardere zorg nodig hebben en dus ook langer in het ziekenhuis moeten blijven liggen. Dat heeft weer negatieve gevolgen voor de druk op de ziekenhuiszorg. "Daarbij moet ik wel zeggen: deze indruk is moeilijk hard te maken. Er zijn altijd patiënten bij wie de zorg later dan gewenst op gang komt. Maar nu geven mensen wel degelijk aan dat zij langer hebben gewacht met het zoeken van hulp, of dat zij niet direct werden doorverwezen, vanwege de coronacrisis."

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- De Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) pleit voor een centrale rol voor huisartsen bij het nadenken over de vaccinatiestrategie. "Het meest makkelijke is dat het in de buurt komt van hoe nu bijvoorbeeld de jaarlijkse griepvaccinatie wordt gegeven", zegt LHV-voorzitter Ella Kalsbeek in het NOS Radio 1 Journaal. "Maar als het ingewikkelder wordt, denk aan het vaccin dat bij min 80 graden bewaard moet worden, dan ligt het niet heel erg voor de hand dat dit door huisartsen wordt gegeven. Dat kun je beter toedienen in verpleeghuizen of ziekenhuizen", zegt Kalsbeek.
- Op de corporate kanalen van VWS roept men elkaar op om zich aan de maatregelen te houden, zodat er geen derde golf komt; #kerstzonderpiek.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge stelt men voor om alleen kwetsbare en oudere mensen te vaccineren.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge vraagt een groep mensen met een langeafstandsrelatie om aandacht. Zij twitteren: "@hugodejonge Zitten we alleen deze Kerst?! Door de introductie van het verplicht testen van onze niet-EU partners, zal onze vrijstelling onuitvoerbaar worden. Maak van 48 uur, 72 uur en laat snelsteden toe. Laat ons niet in de kou staan in deze rotte tijd! #LovesEssential."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De oppositie in de Tweede Kamer is gepikeerd omdat minister De Jonge dinsdag tegenover journalisten heeft gesproken over een mogelijk aanscherping van de coronamaatregelen, in plaats van de gehoopte versoepeling richting de feestdagen. De Kamer is daarover niet geïnformeerd, meldt ANP.
- PVV-fractievoorzitter Geert Wilders hoorde De Jonge naar eigen zeggen "uitgebreid" spreken over het coronabeleid, toen hij zelf met journalisten stond te praten buiten de plenaire zaal. "Ik kan er niet tegen als bewindslieden de pers te woord staan, en wij het hier niet weten en er niet over kunnen debatteren." Wilders wil hier uiterlijk volgende week een coronadebat over met De Jonge en met premier Rutte. "En niet pas nadat ze weer een persconferentie hebben gegeven. Anders had hij zijn mond moeten houden. Als hij met de pers praat, dan ook hier."
- SP-Kamerlid Frank Futselaar noemt het "een structureel probleem en een oorzaak van grote ergernis" dat de pers zaken eerder hoort dan de Kamer.
- Ook de recente besmettingscijfers geven voldoende aanleiding tot een debat, vindt PvdA-Kamerlid Lillianne Ploumen.
- Hoogleraar bestuur van de gezondheidszorg (Erasmus Universiteit) Pauline Meurs stelt in FD dat de zorgbonusregeling 'nauwelijks uitvoerbaar' is. De vele voorwaarden en details van de regeling doen namelijk menig zorgaanbieder de moed in de schoenen zakken, stelt Meurs. Velen hebben zoveel mogelijk aangevraagd, anderen zien er juist helemaal vanaf. In beide gevallen is de onderliggende overweging: 'een uitzonderlijke prestatie is een te vaag criterium.'
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge komen veel reacties op de [tweet van een vrouw](#) binnen, die vertelt dat een kennis van haar na lang wachten op een steeds uitgestelde hartkelpoperatie is overleden.

Reacties op OMT-advies

- CNV Onderwijs reageert op het (gelekte) OMT-advies waaruit RTL Nieuws dinsdag publiceerde. De vakbond is kritisch op het genoemde voorstel de kerstvakantie voor scholieren te verlengen. "Scholen doen er alles aan om open te kunnen blijven. Ze willen zo min mogelijk onderwijstijd verloren laten gaan. Tijdens de eerste golf zijn er grote achterstanden ontstaan bij leerlingen. Daarmee wordt ook de druk op het personeel vergroot, want zij moeten leerlingen weer bijspijkeren." Gooi dus niet zomaar de scholen dicht, maar laat hen eventueel een periode online lesgeven, vindt CNV.
- Vakbond AOB is minder kritisch op het idee van een verlengde kerstvakantie. "Scholen staan hier achter," aldus een woordvoester. "Sommige scholen kijken zelf ook al of ze de vakantie kunnen verlengen, bijvoorbeeld door studiedagen in te plannen." Als het kabinet echt een langere verlenging wil, is het volgens haar noodzakelijk voor scholen om zich

voor te bereiden. "Ze hebben een planning, van toetsweken en schooladviezen. Het is een continubedrijf. Het zal voor iedereen weer een hele klus worden om zo'n extra lange vakantie mogelijk te maken."

- Een meerderheid van de Nederlanders vindt het een goed idee de kerstvakantie te verlengen, zodat het aantal corona-besmettingen op scholen niet verder toeneemt. Dat blijkt uit representatief onderzoek onder ruim 2.700 deelnemers van het Hart van Nederland-panel. Zo'n 60% is voor een langere kerstvakantie voor middelbare scholieren.
- Koninklijke Horeca Nederland is kritisch op minister De Jonge: "Dat hij in zijn rol als minister namens het kabinet deze uitspraak doet, terwijl andere collega's van diverse ministeries samen met brancheverenigingen kijken naar mogelijkheden voor een verantwoorde heropening, zorgt voor verwarring."
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge pleiten sommige mensen ervoor om de scholen dicht te gooien of pleit men voor een langere kerstvakantie. Na de vakantie gaan de aantallen weer omlaag, zo wordt gedacht.

Duiding van de besmettingscijfers

- OMT-lid Aura Timen: "We zien in alle regio's een stagnatie. Dat betekent dat het niet de goede kant op gaat. [...] De reproductiefactor zit boven de één, dan krijg je geen afname, maar een stabilisatie. En dan duurt het heel lang voordat je bent waar je wilt zijn. Dit is gewoon geen goede uitgangspositie voor de wintermaanden die nog komen. Nog altijd zien we relatief veel besmettingen in de thuissituatie, bij het ontmoeten van vrienden en familie."
- Epidemioloog Olaf Dekkers (LUMC) zegt dat de daling 'echt' stagneert. Het is niet iets van een, twee dagen, maar iets van de afgelopen tien dagen en dat is een 'hele serieuze indicatie.' "We kunnen het net aan eigenlijk nu." Als het zo blijft, heb je geen buffer. Stel dat er een fors griepseizoen aankomt, dan is het de vraag of medici er klaar voor zijn om dat griepseizoen op te vangen. Het virus blijft, dat gaat het sluiten van de scholen met een extra week niet oplossen, denkt Dekkers, het creëert hooguit een extra buffer in de ziekenhuizen.
- Hoogleraar moleculaire epidemiologie Marc Bonten (UMC Utrecht) meent dat we het zicht op het aantal besmettingen 'een beetje zijn kwijtgeraakt', onder meer door al die commerciële zelftests. Plus dat onduidelijk is of mensen met klachten zich nog wel trouw laten testen: "ook dat kan de cijferreeksen verstoren". Bonten zegt ook: "Als er echt sprake is van een stagnatie, zouden we dat ongeveer volgende week ook in de ziekenhuisopnames moeten zien", zegt hij. Want tot dusver loopt de bezetting van het ziekenhuis nog precies volgens verwachting naar beneden. Nóg wel."
- Microbioloog Bert Niesters vindt de (on)betrouwbaarheid van de dagelijkse cijfers ook een probleem. "Ook wij zien een lichte toename in het dagelijks aantal besmettingen in Drenthe en Groningen, maar we maken ons wel een beetje zorgen over de onbetrouwbare data." De computerstoringen en de invloed van commerciële teststraten maken dat er met enige regelmaat verwarring ontstaat over de besmettingscijfers. "Of het beter moet? Natuurlijk moet het beter. Maar daar gaan wij niet over." Niesters vreest voor de feestdagen, hij denkt dat grote groepen bij elkaar zullen komen. "Als we ons niet aan de regels houden, krijgen we in januari een derde golf." Niesters pleit ervoor om te kijken naar de invloed van jonge mensen, die vaak geen klachten hebben. Hij zou daarom graag 10.000 jonge mensen willen testen: "Zo krijg je veel meer inzicht in de wijze waarop het virus zich verspreidt onder de bevolking."
- Kinderarts en OMT-lid Károly Illy zegt dat de stagnatie 'uiteraard' te maken heeft met hoe de maatschappij omgaat met de maatregelen. Het aantal verplaatsingen, bijvoorbeeld, "dat zijn er gewoon te veel." In de ziekenhuizen kan daardoor de reguliere zorg nog niet weer op peil worden gebracht, wat 'uitermate schadelijk' is voor heel veel mensen.
- Volgens politiek-verslaggever van RTL Fons Lambie gaat het 'niet de goede kant op'. "Het is ook een harde boodschap van de experts, er zijn geen versoepelingen mogelijk in december, zoals het er nu uit ziet. Vorige week hoorde je hier nog in Den Haag de optie om halverwege december de restaurants misschien te openen, maar daar hoef je in dit geval echt niet aan te denken blijkt uit dat OMT-advies. Dit is dus nog een advies, maar minister De Jonge is net zo somber."

Besmettingscijfers scholieren

- OMT-lid Aura Timen over de toename van het aantal besmettingen onder scholieren: "Dat is nieuw deze week, ja. Daar moeten we dus goed naar kijken, we weten niet precies hoe dit komt. Het zou kunnen zijn dat ze meer contacten hebben, of maatregelen wat relaxter opvolgen dan eerder."
- Marino van Zelst (promovendus die de coronastatistieken narekent) meent dat we het effect van de scholen 'onderschatten'. Hij wijst erop dat de plotse daling van het aantal besmettingen samenviel met de herfstvakantie. "De vakantie en het serieuze maatregelenpakket werden tegelijk ingezet. Daarna kelderde het reproductiegetal R, met een snelheid die iedereen verbaasde. En nu het vakantie-effect weg is, valt het effect van de maatregelen enigszins tegen."
- Epidemioloog Patricia Bruijning denkt dat er bij de scholen sprake is van een combinatie van factoren. "Om nu te zeggen dat de hele afname stopt omdat de herfstvakantie voorbij is, dat geloof ik eerlijk gezegd niet zo. Ik vind één week vakantie wat kort om zo'n sterk effect te zien. Eerder denk ik dat er sprake is van een combinatie van factoren."
- Kinderarts en OMT-lid Károly Illy zegt dat de stagnatie van de cijfers niet komt door scholieren, maar er wordt niet uitgesloten dat scholieren 'een rol spelen' in die stagnatie. De mate waarin de herfstvakantie een rol speelt is niet nul, "maar wel beperkt". Hij snapt de zorgen die worden geuit, maar het gaat volgens hem ook om de beeldvorming. Hij vindt niet dat er op deze manier met kinderen kan worden omgegaan, zomaar opeens een week extra vakantie. Dan worden kinderen als "instrument" gebruikt om ouders thuis te laten zitten. "Die ouders moeten hun verantwoordelijkheid nemen." Mocht het al zo zijn dat uit onderzoek blijkt dat scholieren wel een grote rol spelen, dan adviseert Illy dat de leerlingen digitaal les krijgen. "De rol die de basisschoolleerlingen spelen bij de verspreiding van het virus is nog altijd uitermate beperkt. [...] Daar hoeven we ons echt geen zorgen over te maken."
- Epidemioloog Olaf Dekkers (LUMC) zegt dat jongeren een belangrijke rol spelen bij de infecties op dit moment. De kans op infecties bij jongeren moet dus verlaagd worden. Het sluiten van scholen met een extra week gaat volgens Dekkers

niet veel oplossen; het creëert hooguit een extra buffer in de ziekenhuizen. Dekkers wil dat er maatregelen worden genomen die meer effect op de langetermijn hebben, bijvoorbeeld een dag in de week online lesgeven of een dakpan-constructie lesrooster.

- Volgens Volkskrant pleit er tegen het idee van een 'herfstvakantie-effect' dat er geen duidelijk verschil is tussen het noorden, waar de vakantie een week eerder begon, en de rest van het land. In Twente schoot het aantal besmettingen in de herfstvakantie juist omhoog.
- Politiek-verslaggever voor NOS Xander van der Wulp zegt dat Den Haag het wel een 'aantrekkelijk beeld' vindt om in plaats van mensen iets te verbieden, mensen iets te geven; extra vakantie.
- Politiek-verslaggever voor RTL Fons Lambie zegt dat er achter de schermen te horen valt dat het kabinet niet te hard van stapel wil lopen met een schoolsluiting. "Ook in het onderwijsveld hoor je twijfel. Daar hebben ze liever een weekje digitaal onderwijs, dan extra vakantie, want kinderen hebben al veel achterstand. Dus besloten is het nog allemaal niet."

Besmettingscijfers verpleeghuizen

- Hoogleraar ouderengeneeskunde en OMT-lid Cees Hertogh en collega-hoogleraar Bianca Buurman evalueren bij NOS in hoeverre er wat terecht is gekomen van hun [eerdere adviezen over de verpleeghuizen](#). Voor een deel is de 'ellende' uit de eerste golf voorkomen, o.a. door meer beschermingsmiddelen en testen. Tegelijkertijd zijn verpleeghuizen weer oververtegenwoordigd in de sterftecijfers, aldus NOS.
- Voor een deel is die oververtegenwoordiging van coronasterfgevallen in verpleeghuizen onvermijdelijk, denkt Buurman. "We hebben besloten dat we tijdens een tweede golf verpleeghuizen niet willen afsluiten voor bezoek, zoals we destijds wel deden. Maar dat betekent natuurlijk wel dat als je een nieuwe grote uitbraak hebt onder de bevolking, die ook de huizen binnenkomt. En daar wonen nu eenmaal de meest kwetsbare mensen. Ik denk dat 100 procent bescherming onmogelijk is. "Daar komt bij dat ongeveer 70% van de bewoners van verpleeghuizen dementie heeft. Een groep die volgens Buurman grote moeite heeft om zich aan de coronavoorschriften te houden en in de praktijk "als in een gezin leeft", met veel overdracht van het virus als dat eenmaal op een afdeling is opgedoken.
- Volgens Hertogh toont BCO aan dat het virus toch nog verpleeghuizen binnenkomt via medewerkers. "De bescherming van mondkapjes is natuurlijk niet maximaal", constateert Hertogh. "Medewerkers zijn een belangrijke bron van introductie, zij lopen immers elke dag in en uit." En als het virus dan binnen is, wordt in Hertoghs waarneming het testbeleid niet altijd goed in de praktijk gebracht. Je moet bij een uitbraak in verpleeghuizen niet alleen testen als mensen klachten hebben, maar wekelijks iedereen onder de loep nemen. Anders mis je te veel besmettingen. Uit ons onderzoek bleek dat bewoners, maar ook medewerkers klachten niet altijd goed opmerken."
- Verpleeghuisbewoners met dementie die niet willen worden getest, noemt Hertogh 'een dilemma'. "Maar een fikse covid-infectie is erger dan het afnemen van een neus-keelwab", benadrukt Hertogh. "Hoe lastig het soms ook is, ik vind dat we veel agressiever moeten testen dan we nu doen."
- Ook de richtlijnen voor beschermingsmiddelen wordt niet altijd opgevolgd. Hertogh: "Ik krijg signalen dat bezoekers van verpleeghuizen soms de discussie aangaan met het personeel en geen mondkapje willen dragen."
- Het zorgpersoneel worstelt zelf ook met het dragen van mondkapjes. Zij worden met die maskers op soms niet herkend door bewoners met dementie en dat kan angst en onrust veroorzaken. Hertogh: "Ik hoor ook van medewerkers dat ze het contact met de bewoners kwijtraken door zo'n kapje."

Peiling EditieNL

- Hoogleraar ouderengeneeskunde en OMT-lid Cees Hertogh reageert op de peiling in opdracht van EditieNL waaruit blijkt dat ongeveer een kwart van de mensen het eens is met de stelling om ouderen uit te nodigen voor de Kerst: "Je moet jezelf afvragen of het kerstdiner boven gezondheid gaat. Ik raad het ten zeerste af, het is erg onverantwoord om je opa of oma in huis te halen. Mochten mensen het toch willen doen dan moeten ze vooral rekening houden met de kleinkinderen. Zij zitten namelijk op school en daar zijn nu veel besmettingen. Bovendien zijn kinderen van asymptomatisch dus merk je minder snel dat ze het virus hebben. Zo kunnen ze opa of oma makkelijker besmetten."
- Volgens Liane den Haan, Lijsttrekker van 50PLUS is het erg triest dat veel ouderen nu al aangeven kerst alleen of met hun partner te vieren. "Kerst vier je natuurlijk liever met de mensen waar je het meest van houdt. Maar je wil ook dat opa en oma gezond blijven." Hoewel ze iedereen oproept zich aan de maatregelen te houden denkt ze ook dat er nog veel te organiseren is. "Je kan gewoon beeldbellen, in de tuin afspreken met een vuurkorf, of in estafettes afspreken per familie." Veel mensen kiezen er volgens Den Haan nu voor om bij het familielid met het grootste huishouden af te spreken. "Maar dat is niet altijd slim. Als je bijvoorbeeld niet groot woont, kan je die anderhalve meter niet naleven."

Nieuwsuur: tekort aan testmateriaal, wegwerpplastics

- Tom Hendriks van Bioplastics zegt dat 97/98% van de bestellingen uit andere landen dan Nederland komt. Uit Den Haag krijgt hij 'amper bestellingen'. De Aziaten zijn volgens Hendriks 'slim genoeg' om mogelijke tekorten te zien aankomen en erop in te spelen. In Nederland duurt dat veel langer, zodat andere partijen zich al hebben gemeld bij Bioplastics.
- Anton van Weert van Sanquin zegt dat dit de nieuwe tekorten zijn, zoals de mondkapjes tijdens de eerste golf. Internationaal is er een 'enorm grote' vraag. Hij geeft aan dat er gekeken moet worden of de plastics van Bioplastics wel gebruikt kunnen en mogen worden bij Sanquin.
- Paul Savelkoul (Maastricht Universitair Medisch Centrum): "We hebben noodgedwongen de testcapaciteit met de helft verlaagd. Met meer materialen is dat niet nodig. En als we voor de winter moeten opschalen is dat echt een probleem."